

T.C. Sağlık Bakanlığı

Sağlıkta Akreditasyon Standartları

Diyaliz Merkezi - v2.1/2016

Sağlıkta Akreditasyon Standartları
Diyaliz Merkezi Seti - v2.1/2016

ISBN: 978-975-590-647-8

© Yazarlar – Sağlık Hizmetleri Genel M¼d¼rl¼ę¼
Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı

© Bu kitabın her t¼rl¼ yayın hakkı T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel M¼d¼rl¼ę¼ Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı'na aittir. Genel M¼d¼rl¼ę¼n yazılı izni olmadan, hiğbir Şekilde kitabın t¼m¼ veya bir kısmı herhangi bir ortamda yayımlanamaz ve çoğaltılamaz.

İletişim

T.C.Sağlık Bakanlığı, T¼rkiye
Sağlık Hizmetleri Genel M¼d¼rl¼ę¼
Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı
E-posta: skskalite@gmail.com
Web: www.kalite.saglik.gov.tr

Mizanpaj ve Baskı

Opus Basimevi
Batı Bulvarı No:1 ATB İş Merkezi C Blok No:40 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0312 387 6059 • Faks: 0312 387 6058
www.opusbasim.com – E-posta: bilgi@opusbasim.com

Yazarlar

- İrfan ŞENCAN, Prof. Dr., Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanı, Sağlık Bakanlığı, Ankara
- DOğAN ÜNAL, Prof. Dr., S.B. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara
- Hasan GÜLER, Tıp Doktoru, S.B. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara
- Abdullah ÖZTÜRK, Tıp Doktoru, S.B. SHGM Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Dilek TARHAN, Uzm. Dr. Tıbbi Mikrobiyoloji Uzmanı, S.B. SHGM Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Süleyman Hafız KAPAN, Hukuk MüŐaviri, S.B. SHGM Mevzuat İŐleri Daire Başkanlığı, Ankara
- Demet GÖKMEN KAVAK, Sağlık Yönetimi Uzmanı, S.B. SHGM Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Nurcan AZARKAN, Sağlık Yönetimi Uzmanı, S.B. SHGM Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- İbrahim H.KAYRAL, Dr. İŞletme Doktoru, S.B. SHGM Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Ercan KOCA, Eczacı, S.B. SHGM Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Öznur ÖZEN, Psikolog, S.B. SHGM Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- İbrahim DOLUKÜP, Yazılım Uzmanı, S.B. SHGM İstatistik Analiz Bilgi Sistemleri Daire Başkanlığı, Ankara

- Elif KESEN, İşletme, S.B. SHGM Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Umut BEYLİK, Mühendis, S.B. SHGM Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Çaðlayan SARIOğLAN, İletişim Uzmanı, S.B. SHGM Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Şükriye Yüksel BAĞIRSAKÇI, Sağlık Yönetimi, S.B. SHGM Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Saime GÖKKAYA, Hemşire, S.B. SHGM Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Emine BALCI, Ebe, S.B. SHGM Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Erol YALÇIN, Yazılım Uzmanı, S.B. SHGM Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, Ankara
- Bayram DEMİR, Sosyolog, Batman İl Sağlık Müdürlüğü, Batman
- Ayten KARAKOÇ, Uz. Hemş., Türk Nefroloji Diyaliz ve Transplantasyon Hemşireleri Derneği, İstanbul
- Mediha BORAN, Doç. Dr. Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara

Teşekkür

SAS Diyaliz Merkezi Seti Çalışma Grubu ve Standartların hazırlanması sürecine katkı sağlayan isimler ile birlikte Sağlıkta Akreditasyon Standartlarının geliştirilmesi amacıyla **Türkiye’de tüm kamu ve üniversite hastaneleri bünyesinde hizmet veren diyaliz üniteleri ile özel Diyaliz Merkezleri uzmanlık dernekleri ve meslek örgütlerinin yanı sıra sağlık yöneticileri, sağlık çalışanları, akademisyenler, hasta hakları çalışanları ile hasta ve hasta yakınlarının görüşlerine başvurulmuştur.** Bu amaca yönelik olarak hazırlanan Görüş ve Öneri Platformuaracılığıyla elde edilen geri bildirim ve öneriler, çalışmalar esnasında değerlendirilmiştir.

Bu süreçte SAS Diyaliz Merkezi Seti Pilot çalışmalarında 3 farklı ilde, 5 Tıp Fakültesi, 1 Hastane bünyesinde diyaliz hizmeti veren kurumlarda görev yapan Değerlendirici ve Kullanıcılar danelde edilen geri bildirimlerin yanı sıra, kamuoyunun görüşlerini almaya yönelik hazırlanan SAS Diyaliz Merkezi Seti Görüş ve Öneri Platformu’na kurumsal ve bireysel düzeyde yaklaşık 800 farklı kayıt gerçekleştirilmiştir.

SAS Diyaliz Merkezi Seti çalışmalarında yer alan farklı statüde diyaliz hizmeti veren tüm kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve diğer kurumsal paydaşlarımız ile sağlıkta kaliteye gönül veren tüm bireysel paydaşlarımıza teşekkür ederiz.

Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
► Sağlıkta Akreditasyon Standartları Diyaliz Merkezi Seti (SAS DM).....	5
STANDARTLAR VE KILAVUZLAR	
► Yönetim ve Organizasyon.....	41
Organizasyon Yapısı.....	43
Temel Politika ve Etik Değerler.....	46
Kalite Yönetim Yapısı.....	49
Doküman Yönetimi.....	52
Güvenlik Raporlama Sistemi.....	57
Risk Yönetimi.....	59
Eğitim Yönetimi.....	62
Sosyal Sorumluluk.....	66
Kurumsal İletişim.....	68
► Performans Ölçümü ve Kalite İyileştirme.....	71
Kurumsal Göstergeler.....	73
SAS Göstergeleri.....	75
► Sağlıklı Çalışma Yaşamı.....	81
İnsan Kaynakları Yönetimi.....	83
Çalışan Sağlığı ve Güvenliği.....	88
► Hasta Deneyimi.....	91
Temel Hasta Hakları.....	93
Hasta Güvenliği.....	96
Hasta Geri Bildirimleri.....	98
Hizmete Erişim.....	100

▶ Sağlık Hizmetleri.....	103
Diyaliz Hizmetleri.....	105
Hasta Bakımı.....	113
Enfeksiyonların Kontrolü ve Önlenmesi.....	125
Sterilizasyon Yönetimi.....	134
İlaç Yönetimi.....	137
Laboratuvar Hizmetleri.....	142
▶ Destek Hizmetleri.....	157
Otelcilik Hizmetleri.....	159
Tesis Yönetimi.....	166
Atık Yönetimi.....	169
Bilgi Yönetimi.....	172
Malzeme ve Cihaz Yönetimi.....	175
Dış Kaynak Kullanımı.....	178
▶ Acil Durum Yönetimi.....	181
Acil Durum Yönetimi.....	183
▶ Tanımlar.....	191
▶ Kaynaklar.....	201

GİRİŞ

Günümüzde tıp teknolojilerinde ve uygulamalarında meydana gelen hızlı ilerlemeler, sağlık hizmetlerinin fiziksel ve fonksiyonel yapılanmasında önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir.

Teşhis ve tedavi uygulamalarında yükselen başarı oranları, hasta sayılarında meydana gelen artışlar, insanların gerek kendileri gerekse yakınlarının sağlığını giderek daha fazla önem vermeleri, hizmet sunumunda yaşanan fiziksel ve fonksiyonel değişimlerin sebepleri olarak sıralanabilir.

Bu değişimler sağlık hizmeti sunan kurumların yapısal, yönetsel ve tasarımlarına yönelik uygulamalarını etkilemekte ve tıbbi bakıma ihtiyaç duyan hastalara en kısa sürede kaliteli sağlık hizmeti sunma gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Dünyada hasta bakım kalitesinin optimal düzeyde geliştirilmesi, güvenli bir hasta bakım çevresinin yaratılması, hasta ve çalışanlara yönelik risklerin en aza indirilmesi, kalite iyileştirme ve hasta güvenliğinin sürekliliğinin sağlanması amacıyla bir dizi hasta ve organizasyonel yapı odaklı akreditasyon sistemi geliştirilmiş ve bu sistemler aracılığı ile sağlık kurumlarının performansları değerlendirilmeye başlanmıştır.

Türkiye’de Sağlıkta Akreditasyon çalışmalarının temelleri 2005 yılında Sağlıkta Dönüşüm Projesi kapsamında başlatılan çalışmalara dayanmaktadır. “Nitelikli ve etkili sağlık hizmeti için kalite ve akreditasyon” hedefi ile yürütülen bu çalışmaların önemli aşamalarından biri, Bakanlığımızca sağlık kurumlarının akreditasyonunda kullanılacak standart setlerinin hazırlanmasıdır. Bu kapsamda hazırlanan ve “Türkiye Sağlıkta Akreditasyon Sistemi”ne ışık tutan standart setlerinden biri de “SAS Diyaliz Merkezi Seti”dir. Diyaliz Merkezlerine yönelik oluşturulan bu set 2 bölümden oluşmakta ve içeriğinde Standartlar, Değerlendirme Ölçütleri ve Kılavuzları barındırmaktadır.

Birinci bölümde Sağlıkta Akreditasyon standartları ile ilgili tarihsel gelişim süreci ve genel bilgilere yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise standart ve değerlendirme ölçütlerinin anlaşılmasına ve uygulanmasına yardımcı olacak şekilde hazırlanmış Standart Gerekliliklerini içeren kılavuzlar yer almaktadır.

Akreditasyon sürecine ait temel bilgileri içeren SAS Diyaliz Merkezi Seti, sağlık hizmetinde kalitenin iyileştirilmesi için Diyaliz Merkezlerive tüm paydaşların yararına sunulmaktadır.

Çalışmaya katkı veren tüm paydaşlara teşekkürlerimizi sunar, SAS Diyaliz MerkeziSetinin ulusal ve uluslararası alanda yürütülen diyaliz hizmet sunumuna önemli katkılar sağlamasını temenni ederiz.

Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı

KAYNAKLAR

- Accreditation Canada Standards, Qmentum International, 2010-2011.
- Amsterdam Avrupa Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesi, 28-30 Mart 1994.
- Arslanoğlu, A., "Yönetimde Dış Kaynaklardan Yararlanma Yaklaşımı ve Sağlık Sektöründe Bir Araştırma", İstanbul Marmara Üniversitesi SBE Uluslararası Kalite Yönetimi Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Aşti T. Bakım Teknolojisinde Yenilikler, II. Uluslararası IX. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kongre Kitabı, 2003
- Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik, T.C. Resmi Gazete, Sayı 26927, 05/07/2008
- Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik, T.C. Resmi Gazete, Sayı 27533, 26/03/2010
- Australian Commission, On Safety and Quality in HealthCare, Hospital Accreditation Workbook, Commonwealth of Australia, 2012.
- Australian Commission, On Safety and Quality in HealthCare, National Safety and Quality Health Service Standards, 2012.
- Australian Commission, On Safety and Quality in Health Care, Preventing Falls and Harm From Falls in Older People Best Practice Guidelines for Australian Hospitals, Commonwealth of Australia 2009.
- Beşeri Tıbbi Ürünlerin Güvenliğinin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik T.C. Resmi Gazete Sayı 25763 Tarih:22 Mart 2005
- Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, T.C. Resmi Gazete, Sayı 24822, 26 Temmuz 2002
- CDC, "Guideline for Isolation Precautions: Preventing Transmission of Infectious Agents in Healthcare Settings", 2007.
- CDC, Guideline for Disinfection and Sterilization in Healthcare Facilities, 2008
- CDC, HICPAC, Guidelines for Environmental Infection Control in Health Care Facilities, Recommendations of CDC and the Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee (HICPAC), 2003.
- Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Sayı: 28648, 15 Mayıs 2013.
- Demir, H., Okan, T., "Teknoloji, Örgüt Yapısı ve Performans Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma", İstanbul, Doğu Üniversitesi Dergisi, sayı 10 (1), s.57-72, 2009.
- Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik T.C. Resmi Gazete Sayı 19816 Tarih 16.5.1988

- Devlet Memurları Kanunu, Kanun No:657, Sayı : 12056, 23 Temmuz 1965
- Diyaliz Merkezleri Hakkında Yönetmelik T.C. Resmi Gazete Sayı 27615,18 Haziran 2010
- Durna Z, Özcan Ş, Yeşiltepe G: Düzenli Hemodiyaliz Tedavisi Gören Hastaların Yaşam Kalitesi Ve Sosyal Destek Düzeyleri. Hemşirelik formu, 3:2:4-6, Mart-Nisan 2000
- Eren, E., Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2000.
- Erkoç, Y ve diğerleri, Toplum Sağlığı Merkezi Çalışanlarına Yönelik "Sağlığın Geliştirilmesi Eğitimi" Rehberi, Sağlık Bakanlığı, Ankara, 2011.
- Ertem,G., Standartlara Dayalı Verilen Hemşirelik Bakımının Bakım Kalitesine ve Hasta Memnuniyetine Etkisi, İzmir Kadın Sağlığı ve Hastalıkları ABD Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2003.
- Gıda Hijyeni Yönetmeliği, T. C. Resmi Gazete, Sayı 281457, 17 Aralık 2011.
- Glenn M. Rampton, Ian J. Turnbull, J. Allen Doran "Human Resource Management Systems: A Practical Approach", 2nd edition. Ontario, Carswell Thomson Professional Publishing, s.25, 1999.
- Groene O.,Barbero, M.G., Hastanelerde Sağlığın Geliştirilmesi, Kanıt ve Kalite Yönetimi, çev. Zaralı, F. ve diğerleri, Dünya Sağlık Örgütü (Sağlık Bakanlığı çevirisi), Ankara, Mayıs 2005.
- Güler, H. ve diğerleri, SKS Doküman Yönetim Sistemi, Ankara, Sağlık Bakanlığı, Pozitif Matbaa, 2013.
- Güler, H. ve diğerleri, SKS ve İlaç Güvenliği, Ankara, T.C. Sağlık Bakanlığı, Pozitif Matbaa, 2012.
- Güler, H. ve diğerleri, SKS Hastane Seti, Ankara, T.C.Sağlık Bakanlığı, Pozitif Matbaa, 2011
- Güllülü U, Özer S, Candan B "Muayenehanelerden Alınan Sağlık Hizmeti Kalitesinin Ölçülmesi Üzerine Bir Saha Çalışması" 5.Ulusal Pazarlama Kongresi: Değişen Tüketici Karşısında Pazarlamada Yeni Yaklaşımlar, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Turizm Araştırma, Geliştirme ve Uygulama Merkezi: 91-109, 2000.
- Hasta Güvenliği: Türkiye ve Dünya, ,Ankara Türk Tabipleri Birliği Yayınları, Ekim 2011.
- Hasta Hakları Yönetmeliği, Resmi Gazete, Tarih: 01.08.1998; Sayı: 23420
- Hasta Hakları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, T.C. Resmi Gazete, Sayı 28994 Tarih:8 Mayıs 2014

- Hasta ve Çalışan Güvenliğinin Sağlanmasına Dair Yönetmelik, T.C. Resmi Gazete, Sayı : 27897, 6 Nisan 2011
- <http://www.ahrq.gov/>
- <http://www.qualitynet.org/dcs/ContentServer?c=Page&pagename=QnetPublic%2FPage%2FQnetHomepage&cid=1120143435363>
- <https://organ.saglik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 22.07.2014
- Inozu, B.,Chauncey, D. ve diğerleri, "Performance Improvement for Healthcare-Leading Change with Lean, Six Sigma and Constraints Management", Novaces, LLC, ISBN 978-0-07-176162-8, 2012.
- Institute of Medicine, Toerr is human: building a safer healthsystem. Washington, DC: National Academy Press, 1999.
- ISO 31000, "Risk management -- Principles and guidelines", 2009.
- ISO 9001, "Quality management systems - Requirements", 2008.
- İlaçların Güvenliği Hakkında Yönetmelik T.C.Resmi Gazete Sayı 28973, Tarih 15 Nisan 2014
- İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik, Resmî Gazete, Sayı:28512, 29.12.2012.
- İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği, Resmî Gazete, Sayı:28545, 29.12.2012.
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik, Resmî Gazete, Sayı: 28532, 18.01.2013.
- İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin 155 Sayılı Sözleşme, International Labour Organization, internet erişimi: <http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/about/soz155.htm>
- İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, Resmî Gazete, Sayı: 28602, 29.03.2013.Hayran ve diğerleri. "Diş Hekimliği Hizmetlerinde Hasta Memnuniyeti Araştırması" Türk Diş Hekimleri Birliği Araştırma Dizisi-6, Ankara, Haziran 2008
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, T.C. Resmi Gazete, Kanun No: Kanun No. 6331 Sayı 28339, 20 Haziran 2012
- İzolasyon Önlemleri Kılavuzu, Türk Hastane İnfeksiyonları ve Kontrolü Derneği Hastane İnfeksiyonları Dergisi, Cilt 10, Ek 2, 2006.
- Japan Councilfor Quality Health Care, <http://jcqhc.or.jp/pdf/top/english.pdf>, ulaşma tarihi: Şubat 2013.
- Joint Commission International Accreditation Hospital, Survey Process Guide, 4th Edition (for Academic Medical Centers), 2013.

- Joint Commission International Accreditation Standards for Hospitals, 4th Edition, 2011.
- Küçükler, N.D. , Çelebi, G. "Hastane Enfeksiyonları Kontrolünde Çamaşırhane" Sivas, Hastane Enfeksiyonları Eğitim Programı Sözel sunumu, 2009.
- Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi, 1981.
- Meral, Y, "Sağlık Kuruluşlarında Dış Kaynaklardan Yararlanmanın Hasta Memnuniyetine Olan Etkisi ve Bu Konuya İlişkin Bir Araştırma", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- MSQH_(Malaysia Society for Quality in Health) Chronic_Dialysis_Treatment_Standards
- National Healthcare Disparities Report; 3. Bölüm, "Access to Healthcare". Agency For Healthcare Research And Quality, Washington Yayın no: 09-0002, 2008, Erişim tarihi: 19.09.2014 <http://www.ahrq.gov/qual/nhdr08/Chap3.htm>
- National Institute of Standards and Technology, Department of Commerce Baldrige Performance Excellence Program, 2011-2012 Health Care Criteria for Performance Excellence, 2011.
- NIOSH Publication No. 88-119: "Guidelines for Protecting the Safety and Health of Health Care Workers", 1988.
- OECD Health Care Quality Indicators Project: Patient Safety Indicators Report 2009, Health Working Papers No. 47, 2009.
- OECD, Health at a Glance 2011, OECD Indicators, 2011.
- Ovayolu, N., Bahar, A. "Hemşirelikte Kalite" Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, Cilt: 9 Sayı: 1, 2006.
- Özlü T. Kuramsal Metinler, "Felsefi Arka Plan ve Örnek Olgularla Hasta Hakları: Hakkınız var, çünkü hastasınız." TİMAŞ Yayınları, İstanbul, Şubat 2005.
- Phillips RL, Dovey SM, Hickner JS, Graham D, Johnson M. The AAFP patient safety reporting system; development and legal issues pertinent to medical error tracking and analysis. In: Advances in patient safety: from research to implementation. Vol. 3.
- Pugh, D. S., ed. "Organization Theory: Selected Readings, Harmondsworth: Penguin.", 1990.
- Raju PS, Lonial SC, "The Impact of Service Quality and Marketing on Financial Performance in the Hospital Industry: An Empirical Examination. Journal of Retailing and Consumer Services", 9 (6): 335-348, 2002.
- Restuccia, D.J., Amerika Birleşik Devletlerinde Sağlık Hizmetlerinin Kalitesi:

Uygulama ve Gelecek, Çev. Sıdıka KAYA, 2003.

- Rockville, MD: Agencyfor Healthcare Research and Quality, 2005:121-34. internet erişimi: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/bookshelf/br.fcgi?booksaps3&partsA4255>. Erişim tarihi: 17.03. 2014.
- Rootman, I. ve diğerleri, "Evaluation in health-Promotion Principles and Perspectives, WHO Regional Publications, European Series, 2001.
- Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşları Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği T.C. Resmi Gazete Sayı 28599, 26 Mart 2013
- Sağlık Hizmeti Kalitesinin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik, T.C. Sağlık Bakanlığı, Sayı 28730, 06 Ağustos 2013
- Sağlıkta Performans ve Kalite Yönergesi, T.C: Sağlık Bakanlığı, Sayı: 2011, 02 Temmuz 2008
- Samastı, M., "Hastanelerde Dezenfeksiyon Kullanım Esasları, Yapılan Hatalar", İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Hastane Enfeksiyonları Korunma ve Kontrol Sempozyum Dizisi, 60, s. 143-168, 2008.
- Sterilizasyon Dezenfeksiyon Rehberi, DAS Derneği, 2011.
- Sur, H., Gaziantep Zirve Üniversitesi Sağlık Kurumları İşletmeciliği Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans Programı Ders Notları, 2012.
- Sur, H., Gaziantep Zirve Üniversitesi Sağlık Kurumları İşletmeciliği Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans Programı Ders Notları, 2012.
- Şencan, İ., Demir, M., SKS Işığında Sağlıkta Kalite 1-2-3 cilt Ankara, Sağlık Bakanlığı, Pozitif Matbaa, 2013.
- T.C. Sağlık Bakanlığı "İlaç ve Tıbbi Sarf Malzemesi Alımları Genelgesi" Sayı: 010-06-7816 Tarih 25 Şubat 2010
- T.C. Sağlık Bakanlığı Çalışan Güvenliğinin Sağlanması Genelgesi, Sayı: 951.99/6665, Tarih:14.05.2012
- T.C. Sağlık Bakanlığı, İnşaat ve Onarım Dairesi Başkanlığı, "Mevcut ve Yeni Yapılacak Sağlık Tesislerinde Uyulması Gereken Asgari Teknik Standartlar Hakkında Genelge, 30.10.2012.
- T.C.Sağlık Bakanlığı, Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi, Sayı 2652, 20 Ağustos2008
- Tatar, M.(Editör), Sağlık Kurumları Yönetimi-I, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, 2012.
- Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, Sayı 25755, 14/03/2005.
- Tengilimoğlu, D., Sağlık İşletmeleri Yönetimi, Ankara, 2011.

- Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, Sayı 25883, 22/07/2005.
- Türk Dil Kurumu, www.tdk.gov.tr
- Urden LD, Stacy K; Critical Care Nursing. Pp.329-335, Mosby Press, Philadelphia, London, 2000
- Uztuğ, F. (Editör), Kurumsal İletişim, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Yayın No 1562, 2012.
- Vural A.Kronik böbrek yetmezliği ve tedavisi. İçinde: Koçer İH, Eriği S, Baykal Y (eds) , İç Hastalıkları Günleri III. GATA Basımevi, Ankara 2002;339-358.
- WHO Draft Guidelines for Adverse Event Reporting and Learning Systems: From information to action, 2005.
- WHO, Core components for infection prevention and control programmes, Report of the Second Meeting Informal Network on Infection Prevention and Control in Health Care, 2008.
- WHO, Exploring patient participation in reducing health-care-related safety risks, 2013.
- WHO, Guidelines on Hand Hygiene in Health Care, First Global Patient Safety Challenge Clean Care is Safer Care, 2009.
- WHO, Health Promotion Glossary, 1998.
- WHO, Milestones in Health Promotion-Statements from Global Conferences, 2009.
- WHO, Prevention of hospital-acquired infections: A practical guide 2nd edition, 2002.
- WHO, World Alliance for Patient Safety, 2009.
- www.nephrocare.com.tr/ Erişim Tarihi:12.08.2014
- www.tsn.org.tr/ Erişim Tarihi: 12.08.2014
- www.msqh.com.my/msqh/ct-menu-item-43 Erişim tarihi:21.08.2014
- www.diyaliz.net/ Erişim tarihi: 05.08.2014